

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATTMeningen med livet
skjuler seg i humoren

HAUK

DAGENS SUKK

Vi har verdens største pengebinge, men knapt noen omstillingsevne.

Saudi-Norvegia

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG
MYNT

Tidligere denne uken la finansminister Siv Jensen fram et statsbudsjett på 1377 milliarder, inkludert folketrygden. En imponerende sum for en liten befolkning, som har organisert seg godt og unngått råvarefellen, som blant annet innebærer stor korrupsjon i samfunnet og omfattende industriavvikling.

Dette innebærer at finansministeren har hatt en relativt enkel jobb, ikke minst sammenliknet med sine kollegaer i de øvrige vestlige land. For Norges del er nær en femtedel av utgiftene dekket allerede før inntektene kommer inn i statskassen, gjennom avkastning på oljefondet. Og oljefondet er i god vekst. For tiden utgjør det 8500 milliarder, og med en avkastning på tre prosent kan Norge bruke 255 milliarder med «god» samvittighet. Regjeringen brukte 2,7 prosent.

Oljefondet er nå verdens største nasjonale fond og representerer om lag halvannen million kroner per person i Norge. Vi er i en egen klasse sammen med Abu Dhabi og Emiratene. Og oljepengene kommer ikke inn bare som fondsavkastning. Pumpingen er fortsatt meget høy om vi regner per person. Saudi-Arabia pumper ti millioner fat olje om dagen og har en befolkning på 35 millioner, noe som utgjør cirka 50 liter per innbygger om dagen. Norge på sin side utvinnet to millioner fat som skal fordeles på 5,3 millioner, og er da oppe i 60 liter per innbygger om dagen. Vår oljeøkonomi slår med andre ord Saudi-Arabia klart i utvinning per person. Samtidig er vi en like stor eksportør av gass til EU som Russland, der begge har en markedsandel på rundt en tredjedel. Totalt er Norge verdens tredje største eksportør av olje og gass.

Videre er oljeinvesteringene fortsatt høye i Norge, om lag 160 milliarder årlig, det vil si på samme nivå som i 2011. Fordi vi har en verdensledende leverandørindustri, blir mange av investeringene gjort i Norge. Dermed siger det inn store mengder olje i økonomien via lønninger, skatt og avgifter til stat og kommune.

Norges bedrifter er også i siget, men omfanget av industri er stabilt. Det er dog en god vekst i fiskeindustri og eksport, og jevn vekst i jordbruksbasert næringsmiddelindustri. Likevel øker vareimporten langt raskere enn eksporten, og foreløpig for 2018 ligger Fastlands-Norges handelsbalanse an til en betydelig forverring fra 2017, da den var

minus 243 milliarder, det vil si cirka syv prosent av BNP. Hittil i år er varebalansen cirka 20 milliarder svakere enn i fjor, og vi går mot noe mindre enn 300 milliarder i handelsunderskudd for 2018 og rundt 300 milliarder for 2019. Det er svakt for et land som ønsker å se seg som et industriland.

Men frykt ikke – manglende industriell vekst kompenseres ved høye boliginvesteringer. Dette ble svært tydelig da oljeinvesteringene falt fra 2014 og framover, og ble forbigått av boliginvesteringer i 2015. Nå utgjør boliginvesteringer over syv prosent av BNP, mens

«Olje og bolig har byttet på å være drivere i norsk økonomi det siste tiåret»

oljeinvesteringene er under seks prosent. Norge har vært i den heldige situasjon at olje og bolig har byttet på å være drivere i norsk økonomi det siste tiåret. Og nå som bolig igjen ser ut til å få en nedtur – av uvisst størrelse – ser oljeinvesteringene igjen ut til å vokse, og oljeprisen stiger.

Baksiden av dette har vært at vi har forsømt sparing- og investeringsinsentivene i skattesystemet, og slik sett endt opp med verdens mest forgjeldede (netto) husholdninger. Gjelda ligger nå på cirka 240 prosent av disponibel

inntekt og tilfører da rundt 200 milliarder ekstra til økonomien årlig gjennom opplåning. Sårbarheten før neste krise er selvsagt mye høyere med ferdig forgjeldede husholdninger og renter som er på bunnivå. Dette er særlig sårbar i en bolig- og eiendomsdominert økonomi, når innvandringsnivået totalt sett er i ferd med falle tilbake mot historiske snitt og fødselstallene er de laveste siden målingene begynte. Alt tyder på vesentlig utflating av boligbehov fremover.

Men når nær 20 prosent av statsbudsjettet nå dekkes inn av oljefondet, er insentivene åpenbart ikke sterke nok til

å sikre økonomisk omstilling. Det er en privilegert situasjon å ha en arabisk oljeøkonomi i bunn og samtidig en godt fungerende, om enn for liten, industriøkonomi parallelt. Men det gjør oss fortsatt ikke immun mot nedturer, særlig ikke når vi har en gjeldsbasert boligøkonomi og stor oljeavhengighet. Vi burde ha gjort mer for å ruste oss for neste finanskriserunde og neste oljeprisfall – og de kommer.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i Agri Analyse og forfatter av boka «Gjeld. Hvordan Vesten lurer seg selv» christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Rune Skarstein, Chr. Anton Smedshaug, Ebba Boye og Marie Sneve skriver onsdager i Klassekampen.

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS, KNUTIVAS@GMAIL.COM

PÅ TEPPE

Rystende

Avisa Dalane Tidende rapporterer om helgas promillekontroller i Eigersund:

På søndag var det først kontroller ved Krossmoen. Det ble 59 kontroller. Seinere samme formiddag ble 108 bilførere på Tengs kontrollert. Ingen av stedene ble det registrert noen uten utslag.

Jærsk

Det er sjokkerende at det ikke fantes en edru sjåfør sør på Jæren, av alle steder, og det **midt i kirketida.**

Selektiv

Den kjente parlamentariker **Sylvi Listhaug** går i strupen på egen regjering, på grunn av et budsjettkutt til Hege Storhaugs **Human Rights Service.**

Hun kaller det **smålig og unødendig** å kutte i virksomhet som ikke er **politisk korrekt.**

Det neste blir at Listhaug tar kampen opp for å redde **informasjonsstøtten til fredsbevegelsen.**

Gladsak

Fredriksstad Blad forteller i en overskrift at **Kriminelle og psykisk syke fra hele landet plasseres i Sarpsborg.**

Takk for sist etter at Sarpsborg har detronisert Fredrikstad som **Østfolds fotballby.**

Av vår post

Vi har mottatt en e-post som påpeker at **På Teppet** besitter en **sentral posisjon i mange leseres opplevelse av bilaget.**

Mer presist kan det ikke sies.

Söta bror

Dagbladet melder at **et norsk forlag gir ut en bok som ingen svenske forlag vil ta.**

Svenskevitsene lever i beste velgående.

Gode navn

Oulu i det nordlige Finland har en biskop ved navn **Samuel Salmi.**

teppet@klassekampen.no